

FOAIA ILUSTRATĂ

În Monarchie: $\frac{1}{4}$ an fl. 1.50; 1 an fl. 6
În România: $\frac{1}{4}$ an lei 5.—; 1 an lei 20

Apare în fiecare Duminică

Redacțiunea și Administrațiunea:
Strada Măcelarilor Nr. 21

Anul I

Sibiiu, 20 Decemvrie 1891 (3 Ianuarie 1892)

Nr. 51

Deportați pe cale administrativă.

(Din scrierea americanului **George Kennan** asupra Siberiei).

(Urmare).

Isvorul acestei nedreptăți strigătoare la ceriu, al brutalității celei mai crâncene și al „neînțelegerilor“ și „greșelilor“ celor mai deșuchiate, care istoria deportărilor pe cale administrativă o fac se apară ca product al unei fantasii infernale, este absolutismul rusesc, care nu cunoaște nici o ținere a puterii executive, nici o responsabilitate pentru dispoziții luate în contra legii. Față cu exilații politici ministrul preste tot nu e legat prin nici o dispoziție a legii; și deoarece este cu neputință ca însuși să examineze tot ce îi se pune înainte pentru decisiune, el trebuie să treacă o parte din potestatea sa iresponsabilă asupra directorilor de poliție, asupra comandanților de geandarmerie, a guvernorilor și a altor funcționari. Aceștia la rîndul lor cedează earăși o parte funcționarilor subalterni, între care sînt mulți oameni mărginiți, ignoranți și rătăcioși. Și astfel de oameni conduc și fac cercetări, dela care atîrnă viața și libertatea cetățenilor!

După teorie toate casurile de crime politice și de deportare pe cale administrativă ar trebui să fie supuse reviziei unui colegiu, compus din ministrul de interne, ca president, din trei funcționari din resortul seu și doi din resortul ministeriului de justiție. În practică însă nu se execută întocmai, din simplul motiv, că ministrul n'are timp. Diarul rusesc „Strana“ spune, că în anul 1881 nu mai puțin decît 1500 de astfel de afaceri politice au fost pertractate la departamentul poliției imperiale. Multe din ele fură resolve pe cale administrativă, și dacă ministrul ar fi voit și numai a patra parte din ele să le examineze cu atenția recerută de o clară pîtrundere în lucru, nu ar mai fi avut timp pentru alte afaceri. Astfel dar', fără a mai citi, el iscălesce simplu actele ce îi se pun înainte.

Cît de ușor este a dobîndi pentru un act signatura unui funcționar înalt, dovedesce următoarea anecdotă, în adevărul căreia a mă îndoi n'am nici un motiv. Un director de cancelarie al administrației provinciale din Tobolsk, se fălia cândva

cu influența sa și făcî o prinsoare cu unul din funcționari, că guvernorul îi va iscăli ori-ce scrisoare îi o va pune înainte, numai să fie pe hîrtie timbrată și să aibă forma unui act public. Prinsoarea fu acceptată și directorul de cancelarie câștigă, fiindcă guvernorul iscălise — Tatăl nostru, care îi fu prezentat în formă de act.

Cât de multă nedreptate se făcî pe basa signării ușoratică a actelor, mai ales în casuri de deportări pe cale administrativă, dovedesce și împrejurarea, că ministrul liberal Loris Melicoff, după intrarea sa în oficiu în anul 1880, ținu de necesar a institui o comisie pentru examinarea deportărilor pe cale administrativă; ea era chemată se depărteze cît se poate mai bine „erorile“, „neînțelegerile“ și „iregularitățile“, și jertfele din toate părțile imperiului se prezentară pline de speranță cu proteste în contra lor. Pe atunci numărul celor deportați pe cale administrativă și al celorlalți condamnați politici se evalua la vr'o 2800. Până la 23 Ianuarie 1881 examinase această comisie, presidată de generalul Tșerevin, 650 cauze de ale deținuților politici propunînd ca 328 persoane, adecă preste jumătate din numărul celor examinați să fie puși în libertate și duși înderăt la locurile, unde și aveau locuința lor obicinuită.

Singurul mijloc a face sfîrșit unei astfel de stare de lucruri ar fi, ca recuisitoriul în delictele politice să se iee din mînilor poliției iresponsabile și să se încredințeze tribunalelor, și ca preveniților să li se acoarde dreptul de apărare. Dar' de așa ceva stăpînirea nu vrea să scie nimic. „Adunarea notabililor“ din Moscva adresă în acest înțeles o suplică la tron; dar' fără rezultat, căci, dacă nu mă înșel, suplica nu fu nici măcar învrednicită de un răspuns.

Înainte de anul 1882 dispozițiunile asupra exilaților politici la Siberia se comunicau din partea ministrului de interne guvernorilor din provincii numai din când în când prin cerculare rezervate. Prin schimbarea persoanelor și a sistemelor în ministeriu aceste mandate deveniră în cele din urmă atît de contradicțoare și creară atâtea „rătăcirii“, „neînțelegerii“ și „iregularități“ între exilați și deregătoriile locale, încât ministrul se vedîu necesitat a exmite, cu învoirea Țarului, la

12 Martie 1882 o nouă ordonanță. O copie oficială a acestui act o adusei cu mine din Siberia și o am tocmai înaintea ochilor. Ea poartă titlul: „Dispoziții despre supraveghierea polițienească“.

Lucrul cel mai curios în întreagă această afacere este, că stăpânirea nu consideră deportările și punerea sub pază polițiană drept pedeapsă pentru crime comise, ci numai drept mijloc preventiv pentru împedecarea comiterii lor. Primul paragraf ȳice: „Punerea sub pază polițienească (unde aparține și deportarea pe cale administrativă) este un mijloc de a împedeca comiterea de crime în contra ordinii imperiale existente; ea se poate întinde asupra tuturor persoanelor, care sânt periculoase ordinii sociale“. — Deciunea, cine „e periculos pentru ordinea socială“, e pusă în mâna guvernorilor generali, a guvernorilor, a poliției, și acestia judecă în astfel de casuri mai puțin după ceea-ce în adevăr a comis cineva, decât după ceea-ce el, după părerea lor, ar fi putut comite. Nici n'ar fi cu putință să facă ei altă hotărîre, deoarece scopul deportării administrative se bazează pe preîntîmpinare. Ea are să împedeca făptuirea, suprimând opiniunea. Între astfel de împrejurări „prescrierile de supraveghiere polițiană“, ar trebui să fie întitulate: „prescrieri asupra opiniunilor private“, și în acest înțeles să și tălmăcesc ele din partea poliției rusești.

Afirmațiunea, că deportarea pe cale administrativă n'ar fi a se considera drept pedeapsă, ci numai drept dispoziție de precauțiune, este numai vorbă goală. Dacă un exil pe cinci ani în provincia Ircuțk nu este o pedeapsă, atunci cuvîntul „pedeapsă“ trebuie să aibă o curioasă însemnare în administrația de drept rusească. Pentru femei și fete deportarea la Siberia echivalează foarte adese cu sentența de moarte.

În anul 1884 o fată tină, frumoasă, Sofia Nichitina, fû deportată pe cale administrativă în o provincie depărtată a Siberiei-de-ost. Pe drumul dintre Tomsk și Atcinsk, după-ce făcuse pe timp de earnă o cale de 4800 kilometri, se îmbolnăvi de tifos, cu care se infectase în una din pestiferele cotrone, numite case de etapă. Transporturile de condamnați nu sânt însoțite de medici și bolnavii se târesc și ei înainte, fără-ca cineva să se neliniștească de starea lor sau de influența ce ar pute lua temperatura asupra boalei lor, până când transportul ajunge la cel mai apropiat spital de temniță. Între Tomsk și Ircuțk, pe o distanță de preste 1600 kilometri, se află numai patru spitaturi de aceste și astfel bolnavii sânt purtați câte două săptămâni pe săni sau în căruțe primitive, dacă nu cumva mor în acest interval. Câte zile va fi petrecut domnișoara Nichitina, bolnavă în gerul ernei pe drum, nu știu; în curînd după sosirea ei în spitalul temniței din

Atcinsk însă își dete sufletul. Și totuși! ce mulțumire trebuie să fi simțit această sërmană ființă, care, zăcînd pe patul morții în o cameră murdară, 6000 kilometri departe de acasă, își va fi adus aminte, că ea adecă nu suferă vr'o „pedeapsă“ pentru comiterea vr'unei crime, ci că deportarea ei este numai o dispoziție de precauțiune a părintescii stăpîniri, ca nu cumva ea să fie dusă în ispita să comită ceva, ce este „prejudițios ordinii sociale“.

Elena Machet muri în Moscva, scurt timp după întoarcerea ei din un exiliu îndelungat, și bărbatul ei, Grigorie Machet, un om cu talent, fû și el deportat pe cale administrativă. Aceeași soarte o avu principele Alexandru Krapotkin, un bărbat de o înaltă cultură, matematic și astronom abil. Părtaș se făcu de ea, fiindcă era fratele cunoscutului revoluționar rus, principele Petru Krapotkin. Dece ani petrecu el în Siberia și în anul 1886 se sinucise în Tomsk.

Victoria Gubofskaia, o copilă de 14 ani, fû la anul 1878 trimisă din Odesa în exil la Siberia și — și luă vieața în Krasnoiarsk spîndurându-se.

Un deportat pe cale administrativă, cu numele Bochim înnebuni la anul 1884 în satul Amga și își omori nevasta, apoi copilul propriu și în fine își făcu și sieși sfîrșitul.

Și în fața acestei îngrozitoare tragedii, la care ași mai pute adăoga încă câteva altele, stăpânirea rusească mai cutează să afirme, că deportarea n'ar fi o pedeapsă!

Ei, și dacă în cele din urmă ar ajunge la scopul dorit, atunci privind lucrul cu ochii unei stăpîniri despotice, ar fi poate escusabilă o astfel de procedare, dar' acest scop nu se ajunge, după cum se vede chiar din raportul generalului Nicolae Baranoff, guvernorul provinciei Archangel, către ministrul de interne. Aici se ȳice între altele:

„Întemeiat pe experiențele din trecut și pe propriile mele observări am ajuns la convingerea, că deportarea pe cale administrativă pentru pricine politice mai curînd strică, decât să îmbunătățească caracterul. Trecerea dela o vieță tignită la alta plină de tot felul de privațiuni, din societate în singurătate, dela activitate la o lipsă silnică de ocupațiune are efecte atît de păgubitoare, încât exilații adese-ori înnebunesc sau se fac sinucigași. Accasta este o directă urmare a împrejurărilor neobicinuite, în care exilatul e silit să trăiască. Până acum însă nu s'a întemplat, ca cineva dintre cei deportați pe cale administrativă la reîntoarcerea acasă să fie împăcat cu stăpânirea și să fie convins despre rătécirea în care s'a aflat, ca să devie un membru folositor al societății, un supus credincios al Ţarului. Din contră adese-ori se întemplă, că cineva, care a fost deportat sau din rătécire sau din cauza vr'unei greșeli administrative, chiar în urma acesteia să

devină la locul exiliului politicesce de bănuir, parte prin convenirea cu alți deportați, parte eărăși din amărăciune sufletească. Dacă însă cineva în adevăr este un dușman al stăpânirii, atunci exilarea lui contribue numai a 'i sporî dușmănia, a face d'n un om teoretic un practician, adevă un om în adevăr periculos“.

Un adevăr mai deplin, decât e cuprins în aceste cuvinte, abunăseamă nu s'a mai scris cândva de un funcționar superior rusesc, și pentru a arăta, cât de puțin se ajunge scopul al cărui realizare se intenționează prin sistemul de exilare, ași pute să mă mărginesc la reproducerea acestui raport sincer. Lucrul însă merită să fie considerat și din alt punct de vedere, decât numai din cel al ajungerii la scop, adevă din punctul de vedere al dreptului, al umanității și al eticeii, și aceasta o voi face în cele-ce urmează. Aici am avut numai intenția să dovedesc cu ce ușurință de minte, și pe ce cale nedreaptă și lipsită de ori-ce considerațiuni cetățeni ruși se deportează la Siberia pe cale administrativă.

II.

Asupra vieții deportaților la Siberia extragem din scrierea lui Kennan următoarele câteva pasaje mai marcante și mai caracteristice:

În pustietatea transbaicaliană, aproape 8000 kilometri departe de Petersburg și 1600 kilometri departe de Oceanul-Pacific, se află în o vale dosnică printre ultimele ramificațiuni ale Munților Jablonoi un număr oara-care de temnițe, colonii de condamnați și mine de aur, cunoscute în Europa sub numirea „minele dela Kara“. Dacă se aduce cândva scirea, că Țarul pre cutare sau cutare nihilist condamnat la moarte s'a îndurat a 'l agrăția la muncă silnică în minele Siberiei, totdeauna sunt a se înțelege minele dela Kara În Martie 1882 presentă guvernorul-general al Siberiei, generalul Anușin un raport secret Țarului asupra deținuților politici și din acele părți, amintind între altele, că între ei s'au întemplat mai multe casuri de sinucideri și că unul din ei, anume Pozen, a înnebunit, precând alții se află în o stare spirituală, care e foarte aproape de nebunie. M'am pus, adaugă el, în înțelegere cu ministeriul de interne, ca cei bântuiți de alienație mentală să fie adăpostiți în o casă închiriată din Tșita, fiindcă în Siberia nu se află case de nebuni, ear' cele din Rusia-europeană sunt ocupate preste măsură Pe originalul acestui raport se află ca glosă marginală autografă a Țarului, cuvintele: „Grustnaja no ne nowaja Kartina“. (Un întristător, dar' nu nou tablou).

Eată acum câteva detaluri din vieța deținuților în minele dela Kara:

Cam pe la mijlocul lui Iulie fuseră aduși toți deținuții politici în Zlătăria-inferioară, unde fură închiși câte șapte sau opt în mici celule. Acestea se făcură astfel, că celulele primitive se despărțiră

prin păreți în câte trei celule mai mici. Aproape întreg spațiul era cuprins de paturile cele simple; între părete și între pat nu rămânea atâta loc, ca două persoane se poată sta lângă olaltă, astfel sërmanii n'aveau nici unde se facă puțină mișcare și, neputându-se ocupa nici trupesce nici spiritualicesce, ei erau nevoiți a zăcè sau a ședè tot timpul pe acele paturi. La aceste se mai adăuga, că în celule erau aședate gălete pentru necurățenii, care prin putoarea lor astfel infectau atmosfera, încât — folosesc aici expresiunea, pre care o întrebuiță unul din cei deținuți în o epistolă, ce 'mi o adresase — „era curat de înebunit“.

Nu e vorbă rugări și plânsori făcuseră sërmanii deținuți destule, dar' singurul răspuns, pre care 'l primiră dela majorul Kaltura era: să fie pe pace, căci altcum le va mai trage și câteva bice. Și pentru a le arăta, că el ia în serios amenințarea sa, porunci medicului să viziteze pre deținuți, pentru a se sci, dacă sănătatea și constituția lor trupească admite aplicarea pedepsei, cu care 'i amenințase.

În această stare de lucruri sërmanii deținuți își luară refugiul la ultimul mijloc al desperățiunii, la așa numita „golodofca“, greva cu foame. Ei trimiseră majorului Kaltura vorba, că preferă moartea unei astfel de vieți, prin urmare se vor abținè dela ori-ce nutriment, până-ce sau vor muri, sau vor fi tractați mai omenesce; el primî această însciințare cu indiferentism și deținuții refuseră de aci 'nainte a gusta ceva din bucatele ce li se aduceau.

Trecură zile la mijloc, liniștea mormântului domnia prin celule. Deținuții hămșiți de foame erau mult prea slabi, pentru-ca se mai poată povestî unii cu alții, asemenea morților zăceau pe paturile lor. Singurul sgomot, ce se mai aușia era mormăitul câtorva, care înnebuniseră și rësnetul pașului măsurat al sentinelei, care umbla pe afară în sus și în jos. A cincia și în sfârșit se convinse majorul Kaltura, că e serios lucrul cu greva foamei, el se duse în temniță și întrebă pre deținuți, sub ce condiții ar voi să renunțe la continuarea „golodofcei“. Ei rëspuuseră, că nu vor lua în gură nici măcar o bucătură, până nu se vor depărta din celule găletele pentru necurățenie, până nu li se va îngădui să facă dilnic mișcare în curte și până nu li se va concede să citească cărți și să 'și folosească banii proprii pentru acoperirea trebuințelor lor. Afară de aceea majorul se se deoblige prin cuvântul seu, că nu va aplica pedeapsa cu bătae. Kaltura rëspușe, că amenințarea cu biciuirea n'ar fi a se lua în serios. să sisteze ei numai greva cu foamea și apoi va lua el serios în considerare, ce anume din dorințele lor se poate împlini. Cu atâta însă deținuții nu se mulțumiră și continuară cu abținerea dela mâncare. A șecă și starea lor de-

veni îngrijitoare. Ei erau sleiți de puteri, unii păreau a fi aproape să își dea sufletul. Ministrul de interne, contele Dimitrie Tolstoj, care fusese însciințat, demandă să i se facă raport despre ori-ce schimbare s'ar face în starea greviștilor

Țilnic venia un medic în celule, pentru a pipăi pulsul și a cerceta temperatura corpului peritorilor de foame. În a treisprezecea și a grevei, majorul Kalturin chemă la sine femeile deținuților și le declară, că voiesce să le dea permisiunea a cerceta pre bărbații lor — pentru prima-ora în un restimp de preste o jumătate de an —, dar' ele să încerce să persuadeze pre deținuți să înceapă earăși a mânca. Ele promisera și li se permise să între în temniță. Și majorul se duse la dîșii și își dăde cuvîntul, că va face tot ce i stă în putință pentru a le împlini dorințele. Acestei promisiuni și mai ales insistenței femeilor scăldate în lacrimi le succese în fine a îndupleca pre deținuți, să părăsească rezistența și după un post de treisprezece zile se termină prima și cea mai îndârjită grevă cu foame a deținuților politici din Kara.

(Va urma).

Ivan poznașul.

Icoană din viață de Rudolf Bergner.

(Urmare).

Dintr'odată își ridică capul și ascultă cu încredare. Pe podul, care tocmai lîngă casa popii trece preste rîu înlesnind comunicațiunea cu celalalt țărm, se aude pașul resolut al unui bărbat. Este Ivan poznașul, care trece preste pod, cu hotărîrea să se îndrepte spre cărcimă. Acum a lăsat în urma sa și cea din urmă podină a podului și rămâne încremenit în loc, cu ochii ațintiți la arătarea încântătoare. I pare ca-și-când acești ochi i ar pătrunde până în fundul inimei, sângele i dă la cap și el își pleacă privirea la pămînt. Ea l privesce cu luare aminte și observând perplexitatea lui, se simte măgulită, începe a zimbî și i adresează câteva vorbe.

„De ce nu mă saluți, Ivane?“ aruncă ea vorba. „Îți sînt doară prea de jos, sau nu mă cunosci? Eu te cunosc prea bine, servitoarea mi a vorbit despre tine“. Și ea își deschide, dîcînd aceste, puțin gura, arătînd două șiruri de mărgăritare, a căror frumsețe îl uimesce și mai mult.

„Cum și poți să cugeți așa ceva despre mine, domnișoară?“ răspunde el cam îngăimăcit, își ia chipiul din cap și l învîrte perplex în mîni.

Îi făcea o plăcere să l aducă în încurcatură. „De ce te uitași mai adineaori așa de curios la mine și de ce te înroșiși ca trandafirul acesta?“ La aceste cuvinte rupse o rosă și miroși la ea. El se uită la pămînt și nu scia ce să dîcă, avea simțemîntul, că e pironit locului și că numai un cuvînt eșit din gura acestei fermecătoare îl poate urni din loc.

Un car se apropie, frumoasa fata popii își recunoaște logodnicul. Mai aruncă o privire lui Ivan poznașul, apoi cu un rîs voios și șagalnic se îndreaptă spre curte. Un bărbat chipeș, cu înfățișare de om de neam, cu o barbă frumoasă și îmbrăcat în o mantauă lungă de drum se dă jos din trăsură, îi sărută mîna frumoasei fete și apoi o îmbrățișează. Atunci farmecul, care ținu pre Ivan încremenit, se desleagă. El tresare, inima i se încheaștă și șovăind se depărtează.

Într'aceea apărî și taica părinte în pragul ușii, își dăde pîrul în ceafă și întinse oaspelui mîna. Bineventarea lor este liniștită și ceremonioasă, se vede îndată, că proprietarul cel avut și venerabilul preot din Kôrösmező nu prea armonizează la olaltă.

Nu mult după aceasta fata cea frumoasă și iubitul ei rămîn singuri. Fără a se opune, ea i permite ca cu brațul tremurînd să i cuprindă talia sveltă și se o soarbă cu privirile. Dar' când o întrebă: „Spune, Anițo, cine a fost acel flăcău cu care vorbeai pe uliță, când sosii?“ ea răspunde cu un suris trufaș: „Ah, un biet flăcău de țeran, care mi face mult haz când îl vîd așa îngăimăcit. Mi s'a spus, că i dîc Ivan poznașul. Se dîce că are darul să petreacă pre cei de o samă cu el prin caraghioslicurile lui“.

„Pare că îți place, Anița, a l aduce în încurcatură. Cum întocmesci acest lucru? Mi ar plăcea să o știu și eu“.

Ea însă se uită liniștită la el, apoi își întoarce fața și cu un suris batjocuritor pe buzele i pline răspunsuri: „Nu cumva ești gelos, Stefan Mirovski; las', pentru așa ceva mai ai răgaz, acum e prea de vreme“.

Într'aceea Ivan mergea șovăind pe uliță înainte. De departe aușia sgomotul și rîsul flăcăilor din cărcimă, apoi se oprî repede locului, pentru a se abate în stînga și a o lua în urmă cătră pădurea din apropiere. Cufundat în gînduri se urcă pe deal până ajunsese în umbra recoroasă a pădurii, acolo se trînti la pămînt și își îndreptă, cu gîndul în altă parte, ochii spre ceriu. E întunerec și nu numai odată părea că scîntee fulgere din ei.

Flăcăii din cărcimă vorbesc într'aceea de el. „Unde să fie oare Ivan al nostru, poznașul?“ întrebă ei. O, dacă nu vine și el, pare-că e moartă toată societatea. Fără el n'am pute trăi“. Ivan poznașul însă nici nu se gîndesce să se scoboare ađi la ei, el nu e de loc dispus de glume și poate s'ar și arăta numai nevrednic de porecla lui.

Proprietarul fruntaș petrece încă tot în casa popii. El voia să se bucure de fericirea și de tinera sa dragoste și de altcum au trecut patru săptămîni, de când stătuse în genunchi la picioarele frumoasei Anița și de când sărutase mai în urmă gurița ei pîrguită.

Colo jos în valea cea largă a Tisei la Sighet vara s'a așezat ferbinte și pâcloasă asupra ținutului, asemenea unui uriaș pântecos, aici sus în munții mărginași dintre Ungaria și Galiția ea s'a înfăoșat mult mai stêmpărată și o plăcere dumnezească este a respira acest aer balsamic și a se bucura de prătarul dela Körösmező. Patru Țile a ploat într'una, căci vîrfurile limpedi ale Cernahorei nu au mințit, astăzi însă timpul e cu atât mai plăcut, și părechea cea tinără, care fusese silită se petreacă în odae, acum braț în braț se preumblă prin grădină. În foisorul tainic învêlit de frunzișul viței sêlbatice se pun sê odihnească, cuvinte învăpăiate de dragoste trec preste buzele trușului bărbat, precând fata cea frumoasă stă plecată asupra unei broderii, ridicând ochii numai din când în când, pentru a 'i trimite câte o privire galeșe.

Deodată făcend o paușă arêtă cu un gest întrebător înspre stradă. Anița 'și întoarse capul într'acolo și vede că Ivan poznașul stă acolo. Abună-seamă de multă vreme el a observat în tăcere pre cei doi amantî. „Ce vrea nebunul acela“, Țise Stefan Mirovski cu glas înfundat, „de ce tot umblă pânditor împrejurul casei voastre, Anițo? Ași vrea sê știu din ce indemn face el aceasta. Îi voiu cere seama de a lui purtare“.

„Spre ce folos?“ îl domoli Anița. „El e un băiat sêrman“.

„Cum, Anițo, 'ți e milă de el?“ replică Stefan Mirovski cam înțepat. „Nu 'mi plac astfel de lucruri. Compățimirea este, Țise-se, începutul iubirii“.

Feumoasa fată suride rece și cu dispreț. „Ce, 'ți e teamă, Stefan Mirovski, că mă voiu amorea într'un flăcău de țeran? La așa ceva nime nu se cugetă, numai d-ta cu gelosia d-tale cea necumpătată poți veni pe astfel de gânduri“.

„Dar' dacă acel flăcău ar fi frumos?“ continuă el cu îndârjire. „Amorul, se Țice, e orb, frumuseșea te farmecă, și când o femeie sărută pre un bărbat frumos nu prea întreabă, eine au fost străbunii lui“.

„Frumuseșea încă nu m'a adus până acum nici-odată în pericol“, reflectă Anița liniștită.

„Mărturisesc“, rêsponse el, „că d-ta nu prea ești darnică în complimente“.

Un moment ea 'i căută în ochi și observând cum fața 'i se posomoresce adause îmbunând: „'Ți am promis mâna mea, Stefan Mirovski, fiindcă te preșuesc și stimez, frumuseșea d-tale numai în linia a doua m'a influențat“.

El îi sărută mâna desmerdându-o, dar' nu auđi cum colo în pădure, dincolo de rîu, tocmai în acest moment strigă țarca, și și mai puțin își aduse aminte, că poporul rusniac privesce această pasere drept simvol al minciunii.

În Țiua următoare Ivan poznașul, lucra în pădure. Ortacii lui nu se mai mirară de loc de posomorea lui, ei s'au împăcat cu gândul, că Ivan dintr'odată s'a schimbat, că și a părăsit obiceiul de a face tot glume și pozne, și că a început și el sê apară tot așa de serios, ca și cei mai mulți dintre ei.

„Nu 'i mai priesece nici aerul nici liniștea din pădure“, Țise uunl, „de aceea stă trist și posomorît“.

„Ba dorul după drăguț-sa din oraș 'l-a copleșit“, mornăi un altul, care încă fusese cândva soldat. O știu aceasta dela mine, am pățit-o și eu“.

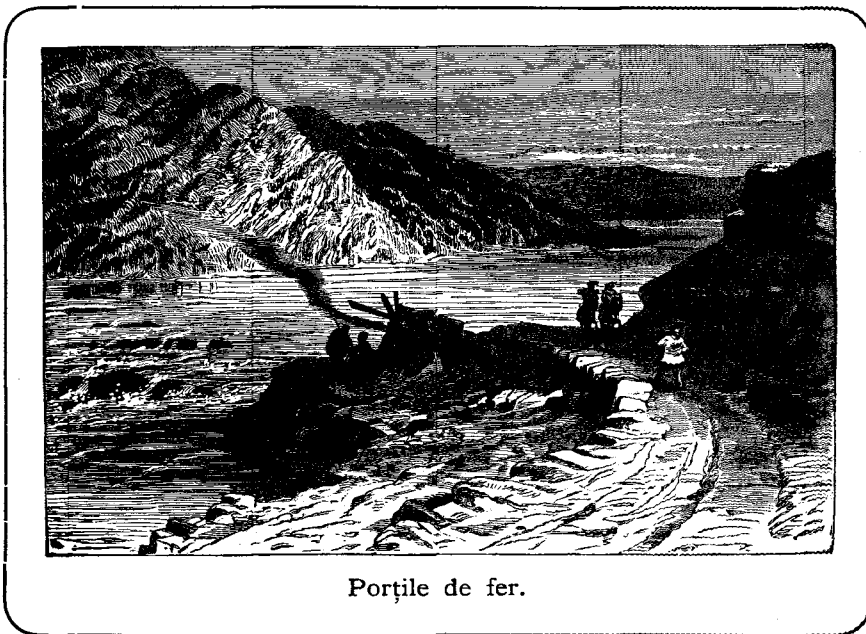
Ivan poznașul nu ia în seamă aste palavre, el tace și face o față posomorită. Nu-

mai odată se tređi ca din somn aduñc, atunci, când unul din flăcăi Țise cam în glumă: „Ei, ce vê mai spargeți atâta capul, va fi întâlnit în pădure pre Rusalca și aceea 'l a fermecat“.

„Ce știu tu de Rusalca?“ se rêsți Ivan. „Ai grije sê nu te apuce ea pre tine de chică și sê te ducă cu sine colo în cea mocirlă“.

„Nu v'am spus“, rêsponse celalalt rîdend, „nu v'am spus, că ea 'l a fermecat. Dar' vino 'ncoa“, adause el, îndreptându-se cătră cel turbat de mânie, „hai sê ne luăm amêndoi la trântă, și aruncă-mê tu în mocirlă. Dacă nu o faci, ești luat din iele“.

Ceilalți erau cu toții de credință, că o luptă între ei se va începe, pun deci sêcurea la o parte și 'și șterg sudorile de pe frunte stând în așteptare, Ivan însă, se îndestulesce a arunca protivnicului seu o privire încruntată și apoi își con-

Porțile de fer.

tinuă lucrul în liniște, ca-și-când nimic nu s'ar fi întemplat.

Dintr'odată se opresce și fața 'i se face galbenă ca ceara. În poenița pe unde până aci se desmerdau numai fluturași, apar un domn și o damă. Lemnarii 'i au recunoscut îndată, Ivan nu mai puțin. Mirele și mireasa, atrași de timpul cel minunat, făcuseră o excursiune în pădure. Frumoasa fată zăresce pre tinărul rezervist, șaguiind ea arată cu degetul ei fin asupra lui și cu un suris pe buze șopti ceva chipeșului bărbat de lângă ea. Amândoi s'apropiază apoi de lucrători, le deteră binețe și Stefan Mirovski începù să 'i întrebe mai de una mai de alta.

Mai pe urmă se adresă și lui Ivan. „Ah“, dîse el, „tu ești pare-mi-se flăcăul, care mai deunăđi de pe uliță se uita cam pe ascuns în grădina popii? Perduseși doar' ceva, ce voiai să găsești în grădină?“

Ivan poznașul nu dete nici un răspuns, dar' această întrebare curioasă, fără ca cel-ce o puse să 'și fi dat seama, îi pricinui chinuri grozave. Cu o strașnică claritate 'i se înfățișă înaintea conștiinței sale, ce el până acum nu se încumeta să 'și dîcă, că adevăta inima 'i e cu totul robită acestei minunate ângeresci ființe, care atât de maiestooasă și de mândră sta în fața lui. El nu află răspunsul la întrebarea trufașe și boierul continuă: „Dacă cumva 'ți ar veni pofta să te uii mai des preste gard în grădina popii, spune-o numai fără sfială, îți vom trimite atunci un scaun ca să 'ți poți face observările în toată comoditatea“.

Ivan poznașul simte bațjocura ascunsă în vorbele boierului, convulsiv se încovoaaie degetele în jurul codăriștei dela șecure, îi vine să 'l lovească în cap, să 'l rupă în bucăți! Dar' privirea sa cade asupra minunatei femei dela brațul acestui bărbat, el ridică în adevăr șecurea, dar' în loc de a o îndrepta asupra bărbatului, întorcându-se înlături, o lasă să cadă cu putere în trunchiul arborelui.

„Un nătărău“, șopti boierul, se întoarse pe călcăiu și plecă încolo cu iubita sa.

Pietros însă, ortacul lui Ivan, uitându-se în urma ființei acesteia cu forme armonice și vrednice de un sculptor oftă: „Pe legea mea, e mai frumoasă decât o Rusalcă, șteu mai că 'mi ași perde și eu mințile“.

„Și doar nu scii“, e răspunsul, „că Ivan poznașul 'i a dat în toată serioșitatea porecla „Rusalca?“ Sub acest nume o cunoasce acum întreg satul. O potrivită poreclă, nu e așa? Ivan o inventă precând încă nu era fermecat de această Rusalcă“.

Pietros tăcù, aruncă o privire lungă pētrunđetoare asupra lui Ivan, apoi dete din cap. Ivan însă visă noaptea un vis dulce și totuși înpăi-

mētător. El aude pe la mieđ de noapte prin pădure un cântec și zăresce o lumină. Vrënd, nevrënd el trebuie să plece în urma ei, deși un glas intern îi prevestesce o nenorocire. În sfirșit vede cum lumina cea mare se desface în douăsprēdece alte lumini mai mici, și cum aceste joacă pe capul a douăsprēdece fecioare ca dînele. Ele formează cortegiul unei femei de o frumusețe dđeească, care saltă lin preste ierburi acoperită de un vël străvediu. Fața 'i este lapte și sânge, ochii 'i lucesc de o vâpaie ademenitoare și pe umerii ei cade un pēr lung, minunat, auriu. Cu dor nespus el își întinde brațele după ea, privirile ei îl aduc în o stare de extas ceresc. Dar' ah, peptul acestei femei frumoase e rece ca ghiata, sărutările ei îl înădușesc, și cu un zimbet crud Rusalca îi înfășură costița aurie în jurul grumazilor, până 'l sugrumă. Zimbetul acesta însă, Ivan 'l a vęđut pe buzele frumoasei Anița.

* * *

Străinul chipeș și de neam a părăsit earăși satul Kōrosmezō, afacerile 'l chiamă, și dorul lui ferbinte și 'l a mai stîmpērat acum. Frumoasei fete 'i se uresce. În cătunul din munți, în aceste locuri sēlbatece virginale nu e ființă omenească, care să scie să rostească cuvinte așa dulci, să scie să potrivească vorba măgulitoare așa ca Stefan Mirovski, nu este nime, care să 'i soarbă cu atâta dragoste privirile și care să fie totdeauna gata a 'i împlini ori-ce ea ar dori. Și de astădată ea 'și a poftit dela Mirovski o mulțime de lucruri, pre care ar voi să le aibă, dar' care oame-nilor din Kōrosmezō le sînt cu desevirșire străine. El a promis că 'i le va trimite cât mai curënd. Când vor sosi, fără îndoială, va avē o đî plăcută, ađi însă ele nu pot fi încă aici.

Indispusă se preumbă nerăbdătoare prin casă și prin grădină, cu ochii clipind se uită la soare și îndemnată în fine de aerul balsamic o ia în sus spre pădure. Fără a lua în seamă florile, care în poieniță tremurând se leagănă la soare, ea le calcă în picioare; cufundată în gânduri și îndreaptă privirile spre pământ. Un iepuraș sare spăriat tocmai dinaintea ei și aleargă în sărituri mari înspre tufiș, zimbînd ea se uită în urma lui și dintr'odată îi revine voia cea bună. Ea își deschide buzele ei pârguite și cântă cu vocea'i curată de alt un cântec poporal, cântecul iubirei împrumutate.

Încă nu se perdură prin codru ultimele vibrațiuni ale dulcii melodii, când fără veste se vede față în față cu Ivan poznașul. Ca împetrit ascultase el la cântarea dînzei și acum căuta înmărmurit în fața ei clasică, ca-și-când ar fi o ființă din altă lume. Îngăimăceala lui prea o delectează. Indispoșitia de mai' nainte și vioiciune de acum s'au împreunat, pentru a 'l arunca în chinurile iadului.

„Eată că totuși te întâlnii odată, prietene“, dîse ea. „De mult nu te-am vădut, parea că mi lipsești. Am tot voit să te 'ntreb: 'mi s'a spus că 'ți dîc Ivan poznașul, și cum ai ajuns la această poreclă? Eu te vîd tot așa moros?“

El vrea să dea rîspuns, dar' nu poate, în peptul lui vuesce o furtună și amenință să 'i îl zdrobească.

Ea îl mîsură de sus pînă jos, un zimbet batjocuritor îi încreștesce puțin buza: „Ei ce naiba, ai amuțit? Sau doar ai dat aici prin pădure de vr'o Rusalcă, care te-a fermecat?“

Acum el învie. Ochii lui lucesc cu vîpaie, încât mîndra fată mai că începe a se teme, sângele 'i dă la cap și mînilor încep să 'i tremure. „Da“, dîse el în sfîrșit oftînd cu greu, „Rusalca 'mi s'a arîtat, ea 'mi fîgăduesce plăceri ceresci, dar' 'mi pune alături și chinurile iadului, ea m'a scos din minți și 'mi a luat voia cea bună, ea m'a fermecat. D-ta ești această Rusalcă, d-ta ești stăpîna preste sufletul meu.“

O secundă ființa aceasta ademenitoare se uită cu ochi mari, rîci la flăcăul înferbîntat, apoi isbucneșce în un hohot rîsfîțat, se întoarce și apucă înainte. „Minunat, minunat!“ strigă ea. „Acum înțeleg și eu că după dreptate porți porecla ce 'ți s'a dat. În adevîr ești un om poznaș și te pricepi a face pre oameni să rîdă“.

(Va urma).

Porțile de fer.

(Cu ilustrațiune).

„Rîurile sînt pentru pămînt și pentru oameni importante aparițiuni și au nu numai istoria lot proprie, ci influențează chiar istoria oamenilor desemnînd comerțului, comunicațiunii popoarelor și coloniilor drumul, pe care au să apuce. Ele distribue deopotrivă apa ce rezultă din zăpadă și din ploae, descompun stîncile munților pentru a le aședa ca materii aluviale roditoare preste cîmpiile din jurul țărmurilor și pentru a forma din ele noue părți de uscat la gurile lor. Ele echilibrează clima, ele influențează chiar istoria popoarelor, căci la țărmii lor s'a preschimbat nomadul în agricultor cu locuință stabilă, aici el a învățat să construeze poduri, zăgazuri și canaluri, a creat legi și scrisoare, a întemeiat orașele sale comerciale, industriale și de residență, ale sale Memphis și Vavilon, London și Petersburg, Berlin și Viena, a mîrit luntrea de pescar prefîcîndu-o în vasul de vapor, acest hotel și magazin ambulant. O întregă populațiune plutesce în sus și în jos pe vapoarele de pe rîuri, plutașul pe rîu se născă și pe rîu și moare. Rîul apropiu popoarele unele de altele, le face mobile, conducînd pre munteanul pînă colo jos la mare și pre locuitorul dela țărmii mării pînă colo sus în Alpi, o întregă populațiune o pune în mișcare ca banul și îngrijesce pentru rîspîndirea de noue lucruri și de noue idei“. (E. Réclus). Egipteanul Nil, vaviloneanul Eufrat și Tigris, chinezescul Iantsechiang, italianul Po, germînul și francezul Ren, engleza Temsa ș. a. ș. a. ne sînt pipăite dovezi despre importanța rîurilor și despre ingeniuul pre care oamenii 'l au întrebunțat pentru a le regula cursul, pentru a săpa canaluri și a ridica stavilare cu scop de a deriva apa din ele unde face trebuință, sau a o conduce în ele, dacă împrejur era prea multă, pentru

a face poduri și a face stabilimente industriale în jurul lor ș. a.!

Dunărea este și ea unul din acele maiestose rîuri, care pentru Europa și pentru istoria țerilor din jurul ei au avut și are o capitală însemnătate. Și pornind din aceste puncte de vedere congresul din Berlin dela anul 1878 a stipulat regularea și înlesnirea navigațiunii pe Dunăre mai ales și prin delîturarea pedecilor ce se puneau în calea comunicațiunii prin stîncile, strîmtorile și cataractele ce se află în alvia Dunării la așa numitele „Porți de fer“. Cu executarea lucrării a fost însărcinată Austro-Ungaria și după lungi studii pregătitoare s'au început în anul present delîturarea acelor pedeci parte prin aruncarea în aer a stîncilor, care, ascunse sub suprafața apei, sînt un continuu pericol pentru vasele ce trec pe Dunăre în sus sau în jos, parte prin scobirea unui canal destul de larg și de afund în alvia rîului, printre cataracte și vârtejuri, ca astfel comunicația să se poată face fără necazurile, cu care se face ađi.

După-ce Dunărea își rostogolesce a lene apele sale, începînd del Vaț pînă la Baziaș, prin șesul cel mare al Ungariei, ajungînd la o lățime de 1200 metri, înainte de a ajunge în România trebuie să se vîre printre ramificațiunile vestice ale Carpaților transilvani și printre cele sud-vestice ale Balcanilor, pînă se străbară în marele șes al României. Astfel pe o întindere de vr'o 90 kilometri mîrețul rîu e strîns atît de deaproape de stîncile acelor munți, încât pe unele locuri toată masa sa de apă trebuie să o îngrămădească în o alvie numai de 117 metri. Resultatul e, că apa se stavilește, isbindu-se în valuri puternice, că la anumite locuri trebuie să treacă preste și printre stîncile, care se ridică din alvia ei pînă la suprafața apei, și astfel formează ochiuri, cataracte, vârtejuri și repejuni, care constituie adevîratele pedeci ale navigațiunii pe Dunăre.

Scoborîndu-ne pe Dunăre în jos dincolo de Baziaș începe prima strîmtoare la Golubaci, unde e și faimoasa peșteră din care es veninoasele musce de Columbaci, și se continuă pînă la Dobra; a doua strîmtoare se află dincolo de Drencova, trecînd prin defileul dela Greben, sau prin Clisura superioară, apoi urmează cataractele dela Islaș sau „Porțile de fer superioare“ și în urmă vine sîlbatica dar' împuitoarea și pitoreasca strîmtoare dela Kazan, cu lățime numai de 117 metri, pe unde se vede scobit în peatră dealungul țărmului drumul lui Traian și inscripția comemorativă a lui, ear' după această strîmtoare urmează, înainte de Orșova-turcească, cea mai periculoasă parte, stîncă Prigrada, care trecînd pieziș de-a curmezișul prin albia Dunării, în o lățime de preste 1 kilometru formează vîltorile și cataractele „Porților de fer“ propriu dîse.

Lucrările de regulare s'au început la Greben prin aruncarea în aer a stîncii, ce se ridică acolo cam în mijlocul alviei, și se vor continua la Porțile de fer (scobindu-se în stîncile, ce trec de-a curmezișul, un canal destul de larg și de afund, ca se poată trece vapoarele ori-cînd, fie apă puțină sau multă. Când după vr'o 6 ani aceste lucrări importante vor fi terminate, ingeniuul omenesc va fi creat o nouă cale comercială, care nu numai Dunărei-de-jos îi va da adevîrata importanță comercială, ci întregului comerțu dunărean și bunei stări a popoarelor din jurul acestui rîu le va da un avînt puternic și îmbucurător.

Biserică, școală, educațiune.

— Burse pentru studenți. Comitetul „Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român“ escric concurs pentru două burse de câte 500 fl. v. a.; una menită pentru absolvenți de gimnasiu sau stu-

denți la facultatea filosofică, care după terminarea studiilor universitare voiesc să și câștige calificarea specială recerută pentru învățători la școlile civile, cu preferență din grupa limbilor; a doua menită pentru tinere sau tineri, care doresc a se perfecționa în v'r'un conservatoriu spre a putea prevedea eventual muzica instrumentală la o școală de categoria școlii Asociațiunii. Cererile sânt a se înainta numitului comitet până la 31 Martie 1892. — Pentru biserica și școală. Răposatul preot Aloisiu Buteanu din Mecentiu, diecesa Gherlei, a testat averea sa și cea rămasă după soția sa Maria, răposată mai înainte, în bani și imobili în valoare de peste 9000 fl. v. a. în favorul bisericilor din Mecentiu, Căoși, Tașnad, al școlii din Mecentiu și creării unei fundațiuni de stipendii pentru un student dela gimnasiu. — Pentru „tundațiunea Dr. Ioan Moga și soția sa Ana născută Bologa“ de nou înființată la „Asociațiunea transilvană“, a depus dna Ana Moga la comitetul acestei Asociațiuni hârtii în valoare nominală de 1000 fl. v. a., cu scop ca din venit să se creeze burse pentru fete de naționalitate română din Ardeal, fără distincție de confesiune, care frecventează vre-o școală de fete cu caracter național românesc resp. confesional românesc, în prima linie școala civilă de fete a „Asociațiunii“ și școala elementară a „Reuniunii femeilor române din Sibiu“.

Literatură și știință.

— Tractat despre espropriațiune pentru cauză de utilitate publică a publicat la București avocatul Gh. T. Avineanu. — „Curs de medicină legală“ în acord cu legile țerii, de Dr. A. Vianu, profesor de medicina legală la școala de științe politice și administrative din București, a apărut de curând și se află de vânzare la autor și la toate librăriile principale din România. — La facultatea teologică dela universitatea din București a ținut la 9 I. c. dl. Dr. Dragomir Demetrescu lecțiunea inaugurală pentru cursul seu de istoria bisericească. Au asistat și metropolitul primat, episcopul Dunării-dejos și profesorii facultății.

Cronica săptămânii.

— În ședința dela 22 Decembrie a dietei din Budapesta prim-ministrul, contele Iuliu Szapáry, a anunțat casei, că după-ce casa magnaților va primi convențiile comerciale, guvernul are de gând să subștearnă Coroanei propozițiuni cu privire la dizolvarea parlamentului ales la 1887. Motivele pentru dizolvare sânt, că mișcările electorale începute chiar de pe acum în toată țeara, fac cu neputință discuțiuni liniștite în cameră și că intenția guvernului este îndreptată într'acolo, ca proiectele de reformă prezentate, precum și cele-ce se vor prezenta de aici încolo să poată fi discutate în parlament. Aceste declarațiuni a dat privilegiu pentru o aprigă dezbateră, în care opoziția a atacat cu multă vehemență guvernul și mai ales pre ministrul-president. D. Irányi impută guvernului, că a întârziat cu intenție prezentarea spre dezbateră a proiectului despre judicatura Curiei în afaceri electorale și că și alegerile viitoare voiesc să se facă cu mijloacele cunoscute. A. Beöthy impută guvernului, că atunci când s'a cerut indemnity pentru 5 luni nu s'a vorbit nimic de dizolvare, și că prin urmare, a cere acum dizolvarea pe baza indemnity-ului dat, ar însemna a înșela, a dejuca parlamentul. Ig. Helffy dăce, că a guverna fără parlament, cu un indemnity pe care guvernul l'a stors prin pretexte false dela majoritate ar fi o tragere pe sfoară a parlamentului și o ilegalitate. G. Ugron

susține, că dizolvarea actuală n'ar însemna altceva, decât amânarea pentru vecie a promisiunilor guvernului, căci noului parlament i vor întocmi o nouă programă în care probabil nu se vor obliga la lucruri ca și judicatura Curiei. După-ce și contele Apponyi s'a alăturat vorbirilor din opoziție, ear' majoritatea a aprobat declarațiile ministrului, ședința fii ridicată, anunțându-se cea următoare pe după sărbători. — Guvernul austriac a făcut un pas hotărât pentru o împăcare cu liberalii germâni. Resultatul a fost, ca contele Kuenburg din partidul liberal-germân s'a numit ministru fără portofoliu și a și depus jurământul în mâinile Maiestății Sale. Noul ministru, care până aci fusese judecător la tribunal, a luat de repetiții ocazie a declara, că se va ține cu rigurositate de partidul liberal. Prin această unire și prin alte schimbări politice importante se intenționează formarea unei majorități tari, pentru a termina cât se poate de iute dezbaterile asupra convențiilor comerciale. — Cu privire la dizolvarea corpurilor legiuitoare române raportul consiliului de ministri constatând, că rezultatul alegerilor din Aprilie 1891 nu a corespuns formațiunii cabinetului, care le prezidase, deoarece jumătate din mandate se deteră elementului conservator, ear' celelalte fracțiuni au obținut numai câte un număr de locuri mult mai puțin însemnat, arată că a trebuit să se facă o remaniere ministerială; dar' această remaniere făcându-se în sens cu totul contrar și cu compunerea majorității și cu voința clar exprimată a țerii, n'a putut dăinui, așa că în urmă a trebuit să se compună guvernul actual, care reprezintă partidul conservator, gruparea cea mai însemnată din cameră. Deoarece însă și acestui guvern i s'a dat în ședința dela 9 Decembrie un vot de neîncredere, ear' pe de altă parte fiecare din grupările coalizate în contra guvernului ar constitui o minoritate față cu partidul conservator, crede că e mai conform usurilor parlamentare, a se da dizoluțiunea acestui partid. Aceasta s'a și întâmplat. Diarele partidei opoziționale se înțelege combat acest act, declarând chiar, că împrejurările în care dizolvarea s'a produs, ar avea caracterul unei lovituri de stat deghisate. Conform telegramelor din urmă din București între grupul constituțional al dlui Carp și între conservatori s'a făcut fusiune, ceea-ce are drept urmare o remaniere a ministeriului. Carp, Ghermani și Marghiloman au intrat în cabinet.

— Deslegarea ghicirei numerice din Nr. 49 este:

1		
7 10		dând numerii din fiecare lature a trium-
6 5		ghiului adunați la oaltă suma de 28.
12 9		
2 8 4 11 3		

Deslegări nimerite am primit dela dsoarele: Elena Borca, Petrovoselo; Sofia Cothișel, Certege; Maria David, Bucium; Octavia Manole, Sibiu; dd.: Ioachim Munteanu, Gurariului; Ioan Buna, Pianul-de-jos; Nicolau Onciu, Uzdin; Andron, Saravale; Florian Bologa, George Berghia, Petru Cioran, Octavian Piso, A. Cristea din Șibiu; V. Murgău, Cacova; Ioan Popescu, Sibiel.

La sortire s'a tras numele dlui V. Murgău din Cacova, căruia s'a dispus a se trimite colecția de cărți din editura Institutului Tipografic.

Correspondența foii.

— M. P., Saravale: Urmează epistolă — N. O., Uzdin; D. M., Poliana; S. C., Certege: Am primit cu mulțumită, însă având în vedere »Avisul« nostru, nu le vom putea folosi.

AVIS.

Dela Anul nou încolo „FOAIA ILUSTRATĂ“ nu va mai apăre.